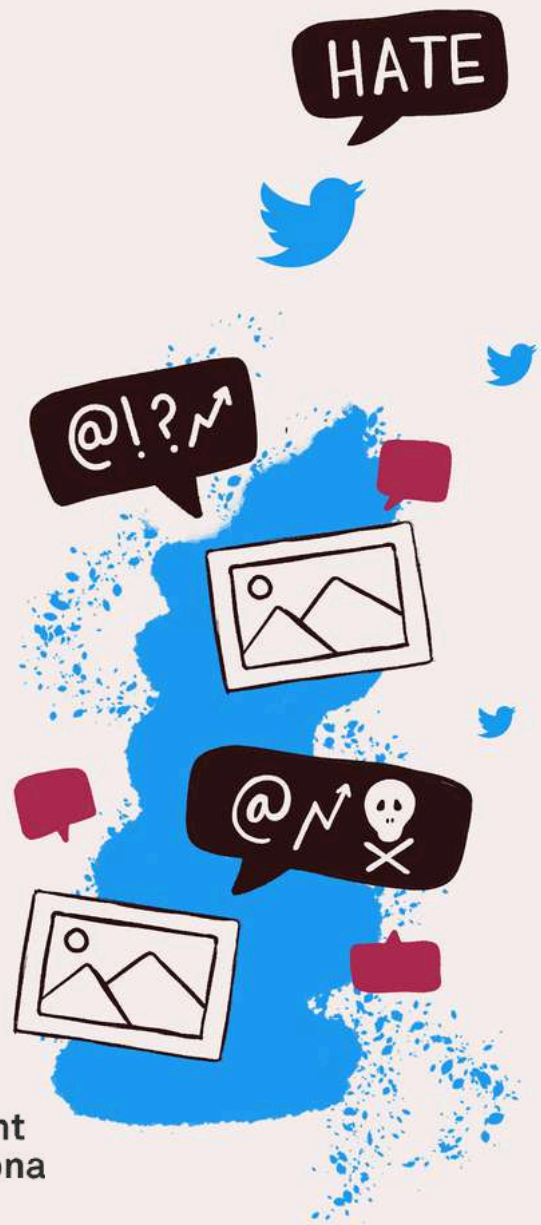

Odi a Twitter:

La intersecció entre gènere i racisme

Conferència al CC Pati Llimona
13/03/2024
INFORME RESUM

“Odi a Twitter: la intersecció entre gènere i racisme”

El discurs d'odi ocupa un espai cada vegada més ampli a les nostres societats, especialment en l'àmbit digital, on es multiplica de forma exponencial i adopta un caràcter especialment agressiu.

La polarització dels discursos i l'auge de l'extrema dreta es reflecteixen especialment a Twitter, on els atacs s'exerceixen amb més virulència i impunitat contra persones de col·lectius socialment vulnerabilitzats.

Com es materialitza el discurs d'odi a Twitter? Quins són els objectius d'aquests atacs i qui s'amaga darrere d'ells? En què es basa la legitimització d'aquest odi?

Les sis activistes entrevistades per a l'elaboració de l'informe “Odi a Twitter: la intersecció entre gènere i racisme”—Daniela Ortiz, Sara Cuentas, Sarahi Boleko, Míriam Hatibi, Najat Driouech i Luce Prignano—proposen una anàlisi sobre com operen el racisme, la islamofòbia i la discriminació de gènere en la proliferació de l'odi a Twitter.

Jennifer Molina, SOS Racisme Catalunya

Irina Samy, NOVACT

Sara Cuentas, Red de Migración, Género y Desarrollo

Luce Prignano, Heurística

Jennifer Molina, membre de SOS Racisme, posa en relleu un alarmant augment del 100% en els casos de discurs d'odi, un fenomen que, tot i ser present en el passat, no es denunciava de manera habitual com a delictes. Aquesta tendència actual reflecteix una major consciència social sobre la gravetat d'aquest tipus de discurs, la qual cosa ha impulsat la necessitat de denunciar-lo i desnormalitzar-lo. El fet que es reconegui i s'actui contra el discurs d'odi és un pas positiu, però també s'ha detectat que aquest discurs es torna cada cop més greu i violent

Irina Samy, autora de l'informe "["Odi a Twitter. La intersecció entre gènere i racisme"](#)" de Novact, en presentar l'informe, va agrair la col·laboració de sis activistes participants i de l'advocada Laia Serra, i va contextualitzar l'estudi en l'actual clima social i polític, marcat per l'ascens de l'extrema dreta i l'increment de l'odi. Aquest odi, que es manifesta de manera visible i perillosa en forma de crims d'odi al carrer, té a les xarxes socials un camp de cultiu on es multiplica, es fa més agressiu i serveix per legitimar discursos perillosos. Les xarxes socials, en particular Twitter, s'han convertit en una plataforma on l'odi no només prolifera sinó que també pot precedir actes violents en el món físic, afectant la salut mental de les víctimes i contribuint a una cultura de la impunitat.

L'informe se centra en Twitter, ja que és la xarxa on es produeixen més campanyes d'odi. La intersecció d'opressions, com ser dona, negra, musulmana o portar hijab, incrementa la probabilitat de rebre atacs d'odi, sovint qüestionant la pròpia existència de la persona atacada. Les agressions solen anar lligades a l'intent de denigrar i deshumanitzar la víctima, afectant la seva autoestima i silenciant la seva veu. Aquestes agressions no només ataquen la

dignitat individual, especialment en el cas de dones racialitzades, sinó que també qüestionen les seves experiències i coneixements.

Entre les causes de l'odi identificades en l'informe s'inclouen la denúncia d'agressions racistes, l'expressió d'opinions polítiques, l'exercici de la religió i la publicació de temes incòmodes com el patriarcat, el racisme i el colonialisme. La facilitat que ofereix l'anonimat a internet permet que molts dels atacs siguin perpetrats des de comptes anònims, tot i que es detecta un augment d'agressions provinents de comptes no anònims, la qual cosa revela una preocupant normalització de les actituds racistes i masclistes.

Pel que fa a les conseqüències per als agressors, l'informe destaca la falta de mesures efectives per rastrejar i sancionar els responsables, així com la manca de voluntat política per abordar el problema de manera contundent. Malgrat que cada cop més activistes denunciïn aquestes agressions a la plataforma, l'impacte real de les denúncies és mínim, ja que sovint els agressors obren nous comptes l'endemà.

L'informe també explora les resistències i estratègies emprades per les víctimes per fer front a l'odi a les xarxes socials, com ara bloquejar comptes, privatitzar perfils i restringir interaccions. Tot i això, l'infradenúncia continua sent un problema, motivat per la manca de temps, la desconfiança en l'administració i el desgast emocional que suposa denunciar. Finalment, l'informe ofereix diverses recomanacions per combatre el discurs d'odi, tant a les plataformes com a les administracions. Entre aquestes mesures es proposa reforçar els mecanismes de denúncia, establir protocols específics de gestió del discurs d'odi fora de l'àmbit de les forces de seguretat estatals, i crear un programa públic i gratuït de suport psicològic per a les persones que han estat víctimes d'odi en línia.

Sara Cuentas, periodista i membre de la Xarxa de Gènere i Desenvolupament, ha subratllat que el discurs d'odi és un símptoma d'un sistema més profund i estructural. Aquest fenomen forma part d'una batalla cultural promoguda per l'extremisme polític i cultural, que està guanyant terreny tant a les institucions públiques com al carrer. Governos com els d'El Salvador i l'Argentina estan desmantellant polítiques de gènere i de promoció de la diversitat, cosa que contribueix a l'expansió d'aquests discursos d'odi.

Cuentas va destacar la importància de l'espai virtual en l'actualitat, ja que les xarxes socials s'han convertit en essencials per tenir visibilitat i projecció. Tot i que moltes activistes són crítiques amb aquestes plataformes, la realitat les obliga a utilitzar-les. El problema és que la violència que es rep a les xarxes socials no només afecta l'activista de manera individual, sinó que també impacta en tot el col·lectiu que comparteix la seva lluita. A nivell personal, Cuentas va compartir la seva dolorosa experiència amb un feminisme transfòbic, restrictiu i incapaç de reconèixer totes les diversitats. Aquesta experiència incloïa missatges racistes, masclistes i que deslegitimaven el seu activisme per la seva identitat. Les agressions masclistes es van manifestar fins i tot en comentaris despectius com quan la van anomenar "Pocahontas" mentre parlava d'economia, qüestionant la seva capacitat simplement per ser qui és. La impunitat a les xarxes socials és alarmant, ja que és difícil identificar qui hi ha darrere d'aquests atacs, fet que incrementa l'angoixa i la vulnerabilitat de les víctimes.

Davant aquesta situació, les opcions són limitades: o deixar-se consumir per la desesperació o centrar-se en el propi discurs i adoptar estratègies de protecció, com bloquejar comptes i restringir l'accés als perfils. Cuentas ha optat per una presència més reduïda a Twitter, limitant-se a retuitejar continguts d'interès sense generar opinió per evitar exposar-se massa. Aquestes agressions no només tenen un impacte emocional, sinó que també afecten l'entorn professional i social de l'activista, especialment en contextos de racisme i masclisme, on

l'impacte és doble. Per això, Cuentas fa una crida a la col·lectivització de la resistència davant d'aquestes violències.

A més, alerta que el problema no es limita a un simple comentari a Twitter, sinó que aquests atacs queden registrats a la web, afectant la credibilitat i legitimitat de la persona, fins al punt de silenciar-la. Aquest fenomen no només té un impacte emocional, sinó també col·lectiu, debilitant el moviment social en el seu conjunt. És crucial reconèixer com aquestes dinàmiques afecten especialment les dones migrants i racialitzades, un aspecte sovint ignorat per les institucions i que compta amb poques iniciatives des de la societat civil per contrarestar-lo.

Per la seva banda, **Luce Prignano**, de l'organització Heurística, va abordar el paper de la seva plataforma en la lluita contra l'odi a les xarxes socials. Heurística, que disposa d'un accés privilegiat a grans quantitats de dades de Twitter i altres fonts, havia utilitzat aquestes dades no només en l'àmbit acadèmic, sinó també en l'activisme. Tanmateix, amb l'arribada d'Elon

Musk a la direcció de Twitter, l'accés a aquestes dades es va reduir dràsticament, marcant un punt d'inflexió en la seva capacitat d'acció.

Prignano va explicar que l'odi a les xarxes socials és només la punta de l'iceberg del que passa a Twitter. Molts dels missatges d'odi provenen de comptes que es retroalimenten entre ells, deixant una gran quantitat de comentaris sense intercanvi directe amb les activistes. Aquests comptes, sovint anònims, solen tenir pocs seguidors, mentre que els comptes amb nom i cognoms, més visibles i amb més seguidors, són els que acaben fent més mal. Amb el model de Musk, Twitter s'ha transformat en una plataforma centrada en l'extracció de beneficis a curt termini, deixant de banda qualsevol preocupació per la reputació o el benestar de la seva comunitat.

Davant d'aquesta realitat, abandonar Twitter sembla cada cop més complicat, especialment en contextos de conflicte com el genocidi a Gaza, on Twitter continua sent la plataforma amb menys censura. Tot i això, Prignano advoca per un ús més proactiu de la plataforma. Proposa que, en lloc de limitar-se a bloquejar, silenciar i denunciar, les activistes haurien d'experimentar amb noves estratègies, com crear comptes anònims per contrarestar el lideratge dels promotors de l'odi.

Prignano també va destacar la importància de mantenir l'anonimat en línia, ja que això pot ser una forma de protecció per a les activistes, permetent separar la vida professional de l'activisme. En definitiva, la seva proposta és utilitzar Twitter com una eina útil, malgrat les seves limitacions actuals, i fomentar una reacció comunitària i organitzada davant de l'odi en línia, especialment en l'àmbit català, on creu que hi ha marge per experimentar amb accions col·lectives que facin més difícil la vida als líders de l'odi

Youssef Ouled és membre d'Algorace, un projecte recent que té com a objectiu introduir una anàlisi crítica i antiracista en la narrativa de la intel·ligència artificial i l'ús d'algoritmes. Una de les principals barreres que aborda és la manca d'informació sobre el funcionament d'aquests sistemes, que sovint converteixen les persones racialitzades en objectes i objectius. Tot i que les xarxes socials poden ser eines positives per a la pedagogia i la mobilització, és complicat utilitzar-les eficaçment. Un exemple clar del seu potencial va ser durant les "primaveres àrabs", on les xarxes socials van ser claus per a la mobilització. Això va portar els governs a aplicar apagons d'internet, una mesura altament antidemocràtica.

És fonamental qüestionar la naturalesa d'aquestes plataformes, ja que, tot i ser públiques, estan en mans privades que prioritzen el benefici econòmic per sobre de tot. Utilitzen fórmules matemàtiques i algoritmes que determinen l'ús de les xarxes, obtenint beneficis econòmics a partir de la seva matèria primera més valuosa: les nostres dades privades, que sovint cedim sense ser-ne plenament conscients. Hem de reflexionar sobre les nostres motivacions a les xarxes, ja que aquestes poden conduir a la manipulació. Un exemple és la

publicitat, on aquestes plataformes actuen com a aparadors per als anunciant, saturant-nos amb els seus missatges.

Recentment, l'Agència de Protecció de Dades va paraitzar una empresa que recollia dades biomètriques, com ara l'iris, a canvi de crèdits en bitcoin. Unes 400.000 persones ja havien registrat els seus iris, i l'Agència va identificar un gran perill en aquesta pràctica. Un altre cas famós de manipulació va ser el de Cambridge Analytica, que va obtenir informació massiva de Facebook per influir en eleccions com les dels Estats Units o el Brexit, amb el coneixement de Facebook, que no va actuar fins que va esclatar l'escàndol.

Una investigació que va incloure set països, entre ells Espanya, va revelar que els algorismes de les plataformes afavoreixen el discurs de la dreta i l'extrema dreta. Les xarxes socials prioritzen la informació sensacionalista, beneficiant aquestes forces polítiques. Elon Musk ha reconegut aquest biaix. És crucial comprendre que aquestes plataformes s'alimenten de conflictes i es sostenen en la desigualtat, com destaca el primer informe d'Algorace, que subratlla com aquestes tecnologies es beneficien de lògiques colonials entre el Nord i el Sud Global.

És urgent regularitzar aquesta situació, ja que exemplifica com el sistema capitalista i colonialista busca maximitzar beneficis a costa dels drets humans. L'any passat es va crear el Sindicat Africà de Moderadors de Contingut per defensar els drets dels treballadors, majoritàriament de països africans, que treballen en condicions abusives.

Finalment, s'ha aprovat el reglament europeu sobre Intel·ligència Artificial, però és essencial que ens impliquem en fer arribar les nostres reivindicacions als polítics. Les grans companyies tenen un poder enorme sobre els estats, i no podem deixar que els marcs reguladors quedin en mans d'aquells amb interessos partidistes.

BONES PRÀCTIQUES I RECOMANACIONS:

- **Millora dels mecanismes de denúncia i sanció:** És fonamental reforçar els mecanismes de denúncia a les plataformes digitals per garantir una resposta més efectiva davant el discurs d'odi. Això inclou establir protocols específics per a la gestió d'aquest tipus d'agressions, que no depenguin exclusivament de les forces de seguretat estatals, sinó que incorporin la participació d'organitzacions de drets humans i institucions especialitzades. A més, és imprescindible augmentar la transparència en les respostes de les plataformes a les denúncies, assegurant que les mesures adoptades siguin proporcionades i dissuasives per als agressors. La impunitat que predomina actualment a les xarxes socials no només perpetua el problema, sinó que contribueix a la seva normalització, fent que cada cop més comptes no anònims se sentin segurs d'exercir violència digital sense conseqüències.
- **Suport psicològic per a les víctimes:** L'impacte del discurs d'odi a les xarxes socials va més enllà de l'àmbit digital i té repercussions profundes en la salut mental de les persones afectades, especialment aquelles que pertanyen a col·lectius vulnerabilitzats. Per això, és necessari implementar un programa públic i gratuït de suport psicològic destinat a les persones que han estat víctimes d'odi en línia. Aquest programa hauria d'incloure atenció especialitzada en traumes derivats de la violència digital, espais de suport col·lectiu i eines pràctiques per fer front als efectes emocionals i socials d'aquestes agressions. A més, és fonamental visibilitzar el problema i trencar amb l'estigma de la denúncia, fomentant una cultura de solidaritat i resistència col·lectiva davant aquest fenomen.
- **Regulació i responsabilitat de les plataformes digitals:** Les xarxes socials, i especialment Twitter, s'han convertit en un terreny fèrtil per a la proliferació del discurs d'odi sense cap mena de regulació efectiva. És necessari exigir una major responsabilitat per part de les plataformes, obligant-les a adoptar mesures concretes per prevenir i mitigar la difusió de continguts d'odi. Això implica millorar els algorismes de detecció, aplicar sancions efectives contra els comptes que propaguen odi i establir mecanismes de supervisió independents per garantir que aquestes mesures es duen a terme de manera justa i transparent. La manca de voluntat política i empresarial per abordar aquesta qüestió ha permès que l'odi digital es normalitzi i es converteixi en una eina de persecució i silenciament de veus dissidents.
- **Empoderament i protecció de les persones activistes:** Les persones que denuncien l'odi i les injustícies socials es converteixen sovint en els principals objectius d'atacs massius a les xarxes. Per això, és crucial desenvolupar estratègies de protecció i seguretat digital per a les activistes, així com oferir formació sobre com gestionar aquests atacs sense veure's obligades a abandonar l'espai digital. A més, s'hauria de promoure la creació de xarxes de suport i col·lectius que ajudin a amplificar les seves veus i a contrarestar els intents de silenciament. La lluita contra el discurs d'odi no ha de recaure exclusivament en les persones que el pateixen, sinó que ha de ser una

responsabilitat col·lectiva que impliqui tant la societat civil com les institucions públiques.

- **Perspectiva interseccional en l'abordatge del problema:** L'informe destaca que l'odi digital es manifesta de manera especialment virulenta en la intersecció d'opressions, com ara ser dona, racialitzada i musulmana. Per aquest motiu, les estratègies per combatre el discurs d'odi han de tenir en compte una perspectiva interseccional que reconegui les diferents formes de discriminació que es creuen i s'amplifiquen en aquests atacs. Això implica no només denunciar les agressions, sinó també treballar en l'educació i la sensibilització per desmuntar els discursos de l'extrema dreta i del patriarcat, que alimenten aquestes dinàmiques de violència. Només així es podrà construir una resposta efectiva i justa que no deixi ningú enrere.